

ПРОГОЛОШЕННЯ УНР

Завдання уроку

- ▣ Охарактеризувати відносини між УЦР та більшовиками наприкінці 1917 – на початку 1918рр.;
- ▣ Визначити передумови, зміст та наслідки III та IV Універсалів;
- ▣ Вчитися встановлювати причинно – наслідкові зв'язки, працювати з матеріалами, робити висновки

План

- ▣ Жовтневі події у Києві.
- ▣ III Універсал.
- ▣ I Всеукраїнський з'їзд Рад.
- ▣ Утворення радянської УНР.
- ▣ Наступ радянських військ.
- ▣ IV Універсал та проголошення незалежності УНР.
- ▣ Мирні переговори у Брест – Литовську.

Опорні поняття і дати

Опорні поняття:

- Корніловський заколот;
- Жовтневий переворот;
- III Універсал;
- IV Універсал;
- I Всеукраїнський з'їзд Рад;
- Бій під Крутами

Опорні дати:

- 7 листопада (25 жовтня) 1917р. – Жовтневий переворот;
- 17(4) грудня 1917р. – початок роботи I Всеукраїнського з'їзду Рад;
- 24 – 25 (11 – 12) грудня 1917р. – I Всеукраїнський з'їзд Рад у Харкові;
- 20 (7) листопада 1917р. – прийняття III Універсали, проголошення УНР;
- 22 (9) січня 1918р. – проголошення IV Універсалу; проголошення незалежності УНР
- 29 (16) січня 1918р. – повстання на заводі «Арсенал»;
- 29 січня 1918р. – бій під Крутами;

Проблемне завдання

- ▣ Проаналізуйте взаємовідносини між Радянською Росією та Центральною Радою наприкінці 1917 – на початку 1918 року. Дайте їм оцінку

Актуалізація опорних знань

1. Назвіть основні події початку Української революції.
2. Охарактеризуйте передумови, зміст та наслідки I й II Універсалів ЦР.
3. Чим було зумовлене протистояння між ЦР і ТУ влітку 1917 р.?
4. Розкрийте зміст Тимчасової інструкції Генеральному Секретаріату.
5. Подумайте і назвіть прорахунки ЦР на першому етапі Української революції. До чого вони призвели?

Наростання економічної кризи, невдачі на фронті, розстріл липневої демонстрації посилення національних рухів

Невдоволення діяльністю Тимчасового уряду

Розгром корніловського замаху

Корніловський замах

Посилення впливу більшовиків

Підготовка до захоплення влади більшовиками – утворення штабу по підготовці повстання ВРК

Жовтневий переворот
7 листопада (25 жовтня) 1917р

II Всеросійський з'їзд рад
робітничих і солдатських
депутатів

ВЦВК на чолі з
Л.Каменєвим

Рада
народних
комісарів на
чолі з В.
Леніним

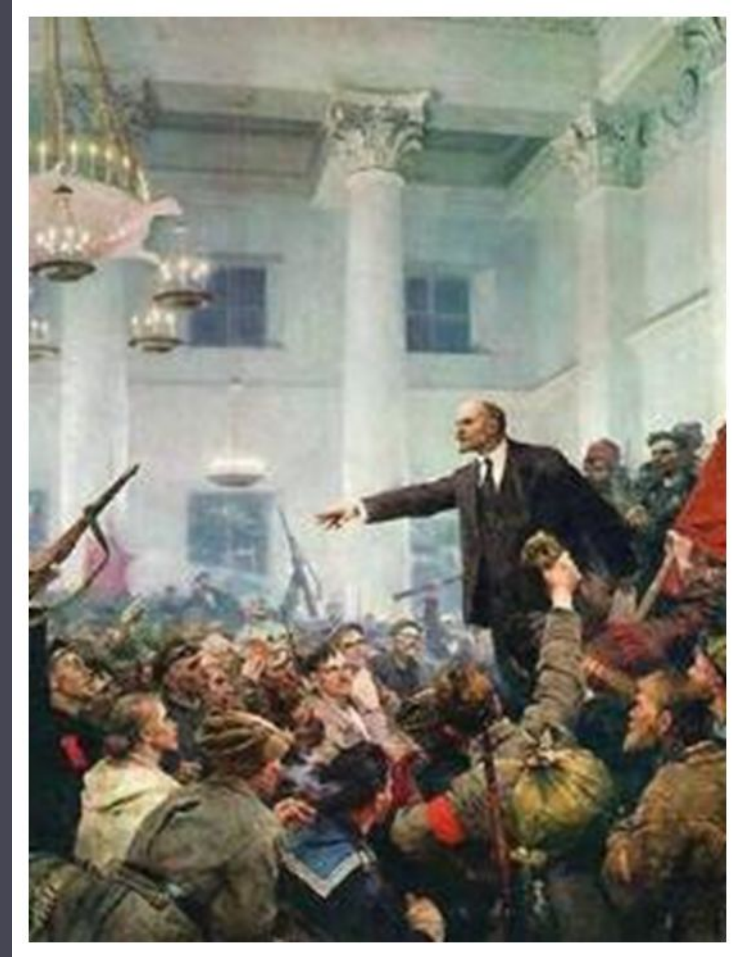
ДЕКРЕТИ

Про мир

Про землю

Курс на встановлення влади
більшовиків на всій території

Російської держави

С.Серов.
Ленин проголошує
Радянську владу.

Жовтневі події у Києві.

Утворення комітету
для охорони
революції в Україні

Резолюція ЦР від
08.11.1917р про
повстання більшовиків
у Петрограді

Збройне повстання у Києві під
керівництвом більшовиків
29 – 31 жовтня (10 – 12
листопада) 1917року

20 (7) листопада 1917р. – прийняття III
Універсалу та проголошення УНР

З III Універсалу Української Центральної Ради. 7 (20) листопада 1917 р.

«..Віднині Україна стає Українською Народною Республікою. Не віддаляючись від Російської Республіки й зберігаючи єдність її, ми твердо станемо на нашій землі, щоб силами нашими допомогти всій Росії, щоб уся Російська Республіка стала федерацією рівних і вільних народів.

До Установчих Зборів України вся влада ...належить нам, Українській Центральній Раді, і нашому правительству – Генеральному Секретаріатові України... Однині на території Української Народної Республіки існуюче право власності на землі поміщицькі та інші землі нетрудових хазяйств сільськогосподарського значення, а також на удільні, кабінетні та церковні землі – касується. Признаючи, що землі ті єсть власність усього трудового народу й мають перейти до нього без викупу, Українська Центральна Рада доручає Генеральному Секретареві по земельних справах негайно виробити Закон про те, як порядкувати ... тими землями до Українських Установчих Зборів...

На території Народної Республіки України від сього дня встановлюється по всіх підприємствах вісім годин праці...

Так само будемо дбати, щоб на мирному конгресі права народу українського в Росії і по за Росією не було в замиренню порушено. Але до миру кожен громадянин Республіки України, ... повинен стояти твердо на своїх позиціях як на фронті, так і в тилу...

З тою метою приписуємо Генеральному Секретарству Судових Справ зробити всі заходи, упорядкувати судівництво і привести його до згоди з правними поняттями народу... Так само в Українській Народній Республіці має бути забезпечено всі свободи, здобуті всеросійською революцією: свободу слова, друку, віри, зібраннів, союзів, страйків, недоторканості особи і мешкання, право і можливість уживання місцевих мов у зносинах з усіма установами...»

1. Якими були основні положення Універсалу?
2. Чим його зміст відрізняється від I та II Універсалів?
3. Як ви думаєте, як поставилось до нього населення України? Чому?

Основні положення ІІІ Універсалу

- Проголошення Української Народної Республіки (УНР) у складі федеративної Росії.
- УЦР – вищий законодавчий, а Генеральний Секретаріат – вищий виконавчий органи УНР до скликання Установчих зборів України.
- Включення до УНР земель, де більшість населення складали українці: Київщина, Поділля, Волинь, Чернігівщина, Полтавщина, Харківщина, Катеринославщина, Херсонщина, Таврія (без Криму), у майбутньому – приєднання шляхом переговорів інших українських етнічних територій.
- Скасування права власності на поміщицькі, удільні, монастирські, кабінетні, церковні та інші землі нетрудових господарств. Земля – власність трудового народу, що має перейти до нього без викупу (до Українських Установчих зборів землею порядкуватимуть Земельні комітети, обрані народом). Уведення 8-годинного робочого дня; встановлення державного контролю над виробництвом.
- Підтримка мирних переговорів для швидкого закінчення війни.
- Скасування смертної кари; надання амністії політв'язням.
- Упорядкування судової системи
- Розширення прав органів місцевого самоврядування.
- Проголошення демократичних свобод: свободи слова, друку, віросповідань, зібрань, союзів, страйків, недоторканності особи й помешкання та інше.
- Визнання права національних меншин на національно-територіальну автономію.
- Визначення дня виборів та скликання Українських Установчих зборів

Проголошення ІІІ-го Універсалу.
Київ, листопад 1917 р.

Герб і печатка УНР

- ❖ 4(17) грудня 1917 р. РНК надіслав до Києва "Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до Української Ради".
- ❖ За цим документом РНК, з одного боку, визнавав УНР та право "національної незалежності українського народу ", а з іншого – відмовлявся сприймати "Раду як повноважного представника трудящих і експлуатованих мас Української республіки ", оскільки остання не визнавала радянської влади в Україні.
- ❖ У "Маніфесті" були сформульовані вимоги більшовицької влади до Центральної Ради:
  - ✓ не пропускати через Україну антибільшовицькі війська до Росії;
  - ✓ припинити роззброєння червоногвардійських загонів в Україні і повернути їм зброю;
  - ✓ відмовитись від спроб перетворити Південно-Західний фронт в Український з підпорядкуванням його Центральній раді;
  - ✓ пропускати більшовицькі війська через Україну на Південний фронт.

1. Чому РНК оформив свої претензії до Центральної Ради у вигляді ультиматуму?

2. При могла Центральна Рада прийняти вимоги РНК? Чому?

Українська Народна Республіка,
визнана Центральними державами

- Межі УНР за договором
- Спірні території
- Межі проживання українців
- Межі просування німців восени 1917

- Підляшшя, передане УНР
- Радянська Росія
- Донський крайовий уряд
- Кубанський крайовий уряд
- Кримсько-татарський уряд

- Австро-Угорська Імперія
- Польська регентська рада
- Румунське королівство
- Молдавська народна республіка
- Сербія

УЦР

Більшовики

I Всеукраїнський з'їзд Рад
17 (4) грудня 1917р.

Ультиматум РНК

8 грудня 1917р. – захоплення
Більшовиками Харкова.

24 – 25 (11 – 12) грудня 1917р. – I
Всеукраїнський з'їзд рад

I Всеукраїнський з'їзд Рад
(м. Харків)

```
graph TD; A["I Всеукраїнський з'їзд Рад ( м. Харків )"] --> B["Встановлення радянської влади на Україні"]; A --> C["Створення радянської Української Народної Республіки"]; A --> D["Утворення уряду – Народний секретаріат"]; A --> E["Утворення ЦВК"]; A --> F["Звернення до РНК про військову допомогу"];
```

Встановлення радянської
влади на Україні

Створення радянської
Української Народної
Республіки

Утворення уряду –
Народний секретаріат

Утворення ЦВК

Звернення до РНК про військову допомогу

Наступ радянських військ

25.12.1917 р. Початок загального наступу більшовицьких військ, які діяли у складі кількох армійських груп

25.12.1917 р. Захоплення Катеринослава, у якому під керівництвом більшовицького ревкому почалося повстання, підтримане загонами з Москви, Петрограда й Донбасу

12.1917 – 01.1918р. Захоплення більшовиками Олександрівська, Одеси, Миколаєва, Херсона, Маріуполя

16.01.1918 р. Більшовицьке повстання в Києві на заводі «Арсенал»; бій під Крутамн

26.01.1918 р. Мала Рада і Рада Народних Міністрів залишила Київ

30.01.1918 р. Вступ більшовицьких військ до Києва

Результат: Захоплення більшовицькими військами Лівобережної України і Криму

ПЕРША ВІЙНА РАДЯНСЬКОЇ РОСІЇ з УКРАЇНСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ (грудень 1917 – травень 1918 рр.)
 Масштаб 1 : 5 500 000

- Українська Народна Республіка у листопаді 1917 р.
- Урочисті заходи на знак підтримки проголошення УНР 20 листопада 1917 р.
- Всеукраїнській з'їзд Рад селянських, робітничих і солдатських депутатів 17-19 грудня 1917 р. Провал спроби більшовиків усунути Центральну Раду від влади мирним шляхом
- Перший Всеукраїнський з'їзд робітничих, солдатських і селянських депутатів (24-25 грудня 1917 р.). Проголошення України радянською республікою
- Збройні повстання, спровоковані більшовиками у великих містах України
- Тимчасові радянські республіки, утворені більшовиками і підконтрольні Раднаркому РСФФР
- Райони концентрації військ радянської Росії та частин Південно-Західного фронту російської армії, загінтованих більшовиками у грудні 1917 – січні 1918 рр.

- Напрямок загального наступу радянських військ, розпочатого 21 грудня 1917 р.
- 9.1.1918 Дати захоплення міст радянськими військами
- X Місця найбільших боїв
- Проголошення незалежності УНР 22 січня 1918 р.
- Оборона Києва українськими частинами 26 січня – 8 лютого 1918 р.
- Місця розташування Малої Ради та уряду УНР після окупації Києва радянськими військами
- Межа просування німецьких і австро-угорських військ наприкінці 1917 р.
- Окупація Бессарабії Румунією у січні 1918 р.
- Підписання Брестської мирної угоди (9 лютого 1918 р.) з поверненням делегати УНР з проханням про допомогу до народу Німеччини і Австро-Угорщини
- Територія, передана УНР за умовами Брестської угоди
- Територія, контрольована військами УНР на 18 лютого 1918 р.
- Загальний наступ німецьких і австро-угорських військ, розпочатий 18 лютого 1918 р.

- 2.1.1918 Дії українських військ у грудні 1917 – травні 1918 рр.
- Дати звільнення міст від більшовиків
- Межа просування німецьких і австро-угорських військ у травні 1918 р.
- Межа подлу території України на райони німецького та австро-угорського впливу
- Підняття Чорноморським флотом українських прапорів 29 квітня 1918 р.

Примітка. Дати подано за новим стилем

IV Універсал Української Центральної Ради. (22 (9) січня 1918 р.)

« Народе України!

Твоєю силою, волею, словом стала на Землі українській вільна Народня Республіка... Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від нікого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу...Зо всіма сусідніми державами, ... ми хочемо жити в згоді й приязні, але ні одна з них не може втручатися в життя Самостійної Української Республіки.

Власть в ній буде належати тільки народові України, іменем якого, поки зберуться Українські Установчі Збори, будемо правити ми, Українська Центральна Рада, ... та наш виконуючий орган, який однині матиме назву Ради Народніх Міністрів.

Отож насамперед приписуємо Правительству Республіки нашої – Раді Народніх Міністрів – від цього дня вести розпочаті вже нею переговори про мир з центральними державами цілком самостійно й довести їх до кінця,... і установити мир, щоб наш край розпочав своє господарське життя в спокою й згоді...

В справі земельній комісія, вибрана на останній сесії нашій, вже зробила закон про передачу землі трудовому народові без викупу, прийнявши за основу скасування власности й соціалізацію землі...

Всі ж демократичні свободи, проголошені 3-м Універсалом, Українська Центральна Рада підтверджує і зокрема проголошує: в самостійній Українській Народній Республіці нації користуватимуться правом національно-персональної автономії, признаним за ними законом 9-го січня.»

1. Які основні ідеї містить текст Універсалу?
2. В чому він розвиває текст попередніх документів УЦР?
3. В чому ви бачите його значення?

Основні положення IV Універсалу

- Проголошення УНР самостійною, незалежною, вільною, суверенною державою.
- Бажання жити з усіма сусідніми державами в «згоді та приязні», без взаємного втручання у внутрішні справи.
- Влада в УНР належить народу (до Установчих зборів її вищим органом залишалася УЦР та уряд – Рада народних міністрів).
- Початок самостійних мирних переговорів.
- Заклик до відчайдушної боротьби з більшовиками.
- Проголошення програми соціально-економічних перетворень:
  - розпуск постійної армії та створення народної міліції;
  - обрання народних рад – органів місцевого самоврядування;
  - підтвердження передачі землі трудовому народу без викупу на основі скасування приватної власності на землю (ліси, води, надра є також надбанням усього народу);
  - переведення промисловості на виробництво товарів народного вжитку;
  - боротьба з безробіттям; допомога інвалідам війни;
  - державний контроль над банками; установлення державної монополії на зовнішню торгівлю;
  - підтвердження демократичних свобод, проголошених III Універсалом

Повстання на заводі «Арсенал»

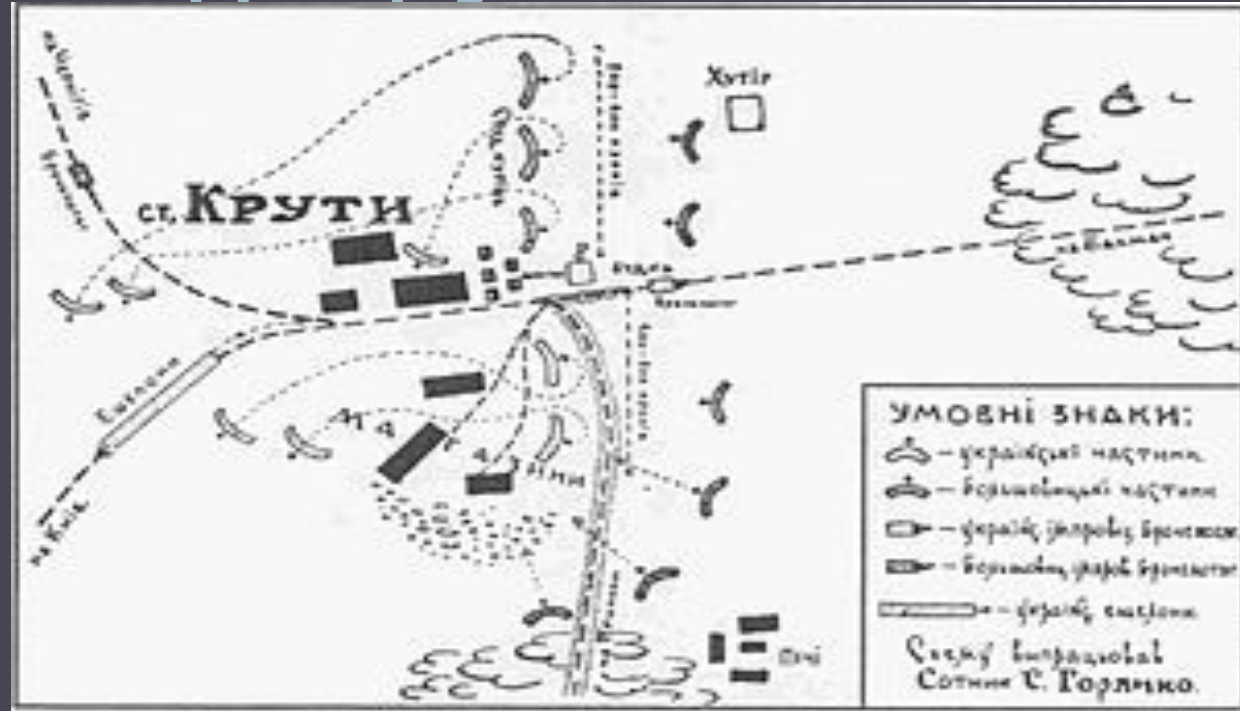
- ▣ Дата повстання : 29 (16) січня 1918
- ▣ Місце : м. Київ , завод «Арсенал»
- ▣ На чолі більшовиків : есер М.Муравйов
- ▣ На чолі арсеналівців : Я.Гамарник, О.Горвіца, А.Іванов
- ▣ Мета : оточити будинок Педагогічного музею , де перебувала Центральна Рада, скинути її та проголосити у Києві радянську владу.
- ▣ П'ять діб тривали запеклі бої , які закінчилися штурмом «Арсеналу». Понад 300 робітників загинули або були розстріляні.

Бій під Крутами

- ▣ Дата: 16 (29) січня 1918 року
- ▣ Місце: станції Крути під селищем Крути
- ▣ Цей бій тривав 5 годин між 4-тисячною більшовицькою армією Михайла Муравйова та загоном з київських студентів і бійців вільного козацтва на чолі з Омельченком, що загалом нараховував близько чотирьох сотень вояків.
- ▣ Результат: Тимчасове призупинення просування військ Радянської Росії
- ▣ 260 молодих українських патріотів загинули, 32 потрапили у полон, із них 28 були закатовані.

Бій під Крутами

«Пам'яті тридцяти»

На Аскольдовій могилі
Поховали їх –
Тридцять мучнів
українців
Славних, молодих...

На Аскольдовій могилі
Український цвіт! –
По кривавій по дорозі
Нам іти у світ.

Вмерли в Новім Заповіті
З славою святих. –
На Аскольдовій могилі
Поховали їх.

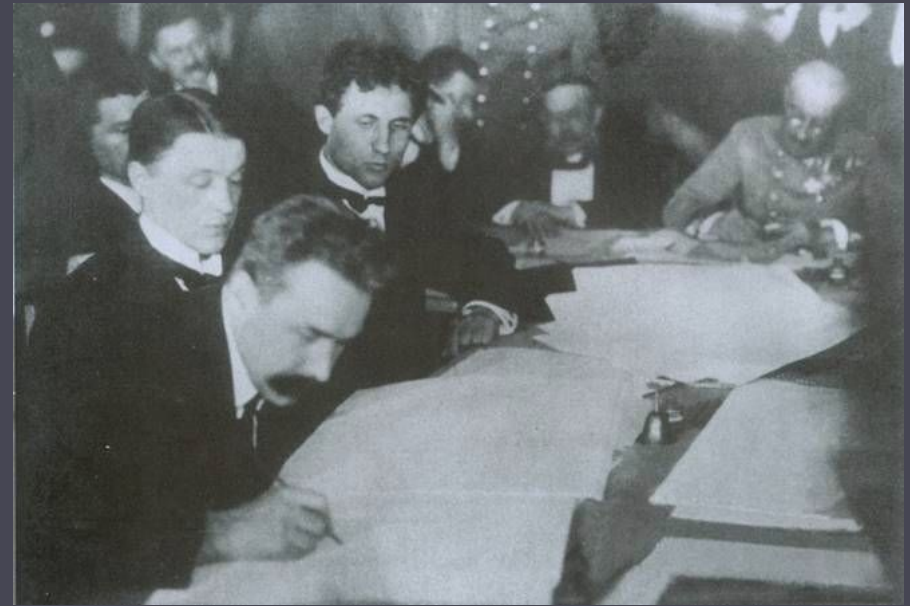

- Заволодівши Дарницею (в той час – передмістя Києва), Муравйов почав штурм . П'ять діб ураганного обстрілу перетворили життя киян на пекло . За таких умов Центральна Рада визнала недоцільною подальшу оборону і віддала наказ про евакуацію .
- 7 лютого 1918 року – Нова Рада і Рада Народних міністрів залишила Київ ; вступ більшовицьких військ у місто Київ (Муравйов вимагав « нещадно знищувати всіх офіцерів, юнкерів, гайдамаків, монархістів і всіх ворогів революції»)
- Початок лютого 1918 року – захоплення більшовицькими військами більшої частини України та Криму.

Мирні переговори у Брест – Литовську

- ▣ Опрацювати п.5 §17 і дати відповіді на запитання:
  1. Які причини спонукали Центральну Раду підписати сепаратний мирний договір з Центральними державами?
  2. На яких умовах укладався Брест – Литовський мирний договір?
  3. У чому полягало його історичне значення?

Підписання Берестейського
миру.
1918 р.

Закріплення

- ▣ Проаналізуйте взаємовідносини між Радянською Росією та Центральною Радою наприкінці 1917 – на початку 1918 року. Дайте їм оцінку

Домашнє завдання

- ▣ Читати §16–17 С.156–177;
- ▣ Знати опорні поняття і дати;